

HOTEL SACHER

RODICA DOEHNERT

HOTEL SACHER

Het verhaal van een verleiding

ISBN 978-90-225-8273-2

ISBN 978-94-023-1043-6 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Das Sacher. Die Geschichte einer Verführung*

Vertaling: Sander Hoving

Omslagontwerp: Wil Immink Design / iStock

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2016 Rodica Doehnert

© 2018 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Onder het schrijven denk ik aan iedereen,
die heeft meegesponnen aan dit verhaal.
Zo werd het van ons allen.

Recept voor een originele sachertaart

Meng 140 gram zachte boter met 110 gram poedersuiker en het merg van een half vanillestokje. Roer er gaandeweg zes eierdooiers door en klop dit alles tot een stevige, schuimige massa. Smelt intussen 130 gram pure chocola au bain-marie, en roer die er ook doorheen. Klop de zes eiwitten met 110 gram kristalsuiker stijf, tot het schuim kan worden gesneden. Breng dit op de massa aan. Strooi er 140 gram bloem met een zeef overheen en meng het geheel vervolgens met een pollepel.

Bedek de springvorm met bakpapier, vet de rand in met boter en bestuif met meel. De vorm wordt met de hele massa gevuld; deze wordt gladgestreken en in een voorverwarmde oven ongeveer een uur op 170 graden gebakken.

Laat de ovendeur de eerste 10 tot 15 minuten op een kier staan! De taart is klaar als u weerstand voelt bij zachte druk van de vinger. Dan met bakvorm en al omdraaien, de taart eruit laten zakken en laten afkoelen. Na ongeveer 20 minuten het papier verwijderen, omdraaien, terug in de vorm doen en geheel laten afkoelen.

Verwijder de vorm en snijd de taart met een mes horizontaal doormidden. Roer de licht verwarmde abrikozenjam tot deze glad is, verdeel deze over beide helften en zet die weer op elkaar. Verdeel abrikozenjam over de buitenkant en laat de jam even drogen.

Kook voor het glazuur 200 gram kristalsuiker en 125 milliliter water gedurende 5-6 minuten en laat afkoelen. Smelt 150 gram pure chocolade au bain-marie en meng deze met de suikeroplossing tot een dikke, gladde glazuurlaag.

Giet het glazuur, dat nog warm, maar niet te heet is in één keer over de taart en verdeel het met enkele slagen tot het glad is. Laat drogen tot het glazuur gestold is. Serveer met slagroom!

In 1832 werd de sachertaart door de jonge Franz Sacher voor de prins Von Metternich als dessert gecreëerd. Metternich wilde de macht van de monarchie herstellen, en was gekant tegen elke burgerlijk-liberale beweging. Maar hij was ook een van de initiatiefnemers van het Weens Congres van 1814 tot 1815. De deelnemende staten en hun vertegenwoordigers beschouwden de diepe crisis die door de napoleontische oorlogen was ontstaan als een kans en streefden naar een vreedzame oplossing. Deze ontmoeting van Europese mogendheden bewees dat er tussen de volkeren samenwerking mogelijk was, ondanks alle nationale en politieke tegenstellingen.

Het was de eerste gezamenlijke Europese poging om de crisis op het continent met gezond verstand en diplomatiek overleg op te lossen.

Honderd jaar later zegevierde het irrationele verlangen naar vernietiging opnieuw met een bloedige oorlog; tegenwoordig gaan we nog steeds gebukt onder de emotionele en politieke gevolgen ervan.

En toch!
We hadden alles voor elkaar kunnen zijn.
Alles.

Proloog

De mist daalde vochtig neer over de stad. In het bleke licht van de gaslantaarns trok hij van de Donau over straten en pleinen, talloze bouwplaatsen, omhulde de paleizen aan de Ringstrasse, kroop onder de jassen van de koetsiers van de fiakers en bleef liggen op de hoeden van de voorbijgangers, nat en zwaar.

De Dood, lenig, met wat te dunne ledematen in zijn zwarte pak, een gedoofde sigaret in de mondhoek, doolde rond, maar verre van doelloos.

Zij, de Liefde, bewoog zich koket langs het lawaai en het vuil van de grote stad naar het gouden licht van de hal van het Hotel de l'Opera, dat een paar jaar later Hotel Sacher zou worden genoemd. Haar luchtige jurk leek ongeschikt voor het seizoen en deze dag.

Het was de avond van 28 november 1892. In deze nacht zouden ze elkaar ontmoeten, niet voor het eerst en niet voor het laatst in deze stad, op deze plek. En altijd was hun ontmoeting belangrijk.

Terwijl zij, de Liefde, op een van de banken in de hal ging zitten – ze had tijd en zou wachten – sprong hij, de Dood, geroutineerd over de lage muur bij de achteringang en slingerde omhoog naar de eerste verdieping van het hotel, waar de patroon, nog geen vijftig jaar oud, op sterven lag. De griep had hem beroofd van alle kracht die vereist was om de komende ontmoeting te overleven.

Voor de hoofdingang stopte een fiaker, die de vader van de stervende van het station had gehaald. Franz Sacher drukte de koetsier haastig het geld in de hand en liep het hotel binnen, waar de portier hem eerbiedig begroette. Sacher senior knikte naar het personeel, dat zijn aankomst opmerkte, en liep snel de trap op.

Terwijl de Dood zich langs de gevel voortbewoog om het juiste raam te vinden, viel zijn blik op het meisje dat met een pan soep, die ze stevig tegen haar borst drukte, het hotel door de achterdeur verliet. Ze had vier uur lang de vloer van de keuken en de patisserie gedweild. Ze deed dit werk drie keer per week. Met het loon droeg de elfjarige als oudste van vier kinderen bij aan het levensonderhoud van haar gezin. En er was altijd een pan soep voor het avondeten.

De Dood herinnerde zich dat het meisje door hem moest worden geïnspecteerd. Misschien kon hij het werk vergemakkelijken door de man en het kind samen over te brengen? Dat bespaarde tijd. Tenslotte was het een goede nacht om orde op zaken te stellen. Nu, het meisje liep niet weg, met haar kon hij zich altijd nog bezighouden. De man, de eigenaar van het hotel, was belangrijker. Zijn dood zou van belang zijn en geschiedenis schrijven. Daar ging het vooral om deze nacht.

Boek 1

‘DE DOOD’

De lucht in de patisserie was zwanger van de geur van suiker, chocolade en jam. Anna Sacher, niet veel ouder dan dertig, snoof de geur op. Het zoet gaf haar de zekerheid dat ze aan het sterven dat haar kindertijd had vergezeld – de doodskreten van de runderen en varkens, de kalveren en lammeren waarmee het slachten in de ochtend gepaard ging – was ontkomen.

Anna vergeleek de taartjes die ze had gemaakt met het aantal bestellingen. Een half dozijn moest nog naar de opera worden gebracht. De voorstelling was uitverkocht, en in de pauze zou men zich aan het gebak tegoed doen. De sachertaart bestond uit een beslag met veel cacao en een rijkelijke hoeveelheid abrikozenjam onder het chocoladeglazuur. Een recept van haar schoonvader. Toen Anna er zeker van was dat alles in de keuken vlot verliep, besloot ze naar haar man te gaan.

De Liefde op de bank in de lobby zag Anna komen. De vrouw van de hotelier fatsoeneerde onder het lopen haar jurk, die haar aantrekkelijke figuur accentueerde, en keek streng in de vragende ogen van haar personeel.

‘Bereid alles voor, zodat het de gasten aan niets mankeert. Ik reken op u, meneer Mayr,’ was het bevel dat ze Mayr, de portier en maarschalk van haar troepen, gaf. Toen schreed ze de trap op naar de privévertrekken op de eerste verdieping.

De Liefde volgde haar niet. Ze streek met haar hand over de gladde stof van de bank en wachtte.

Daar waren ze dan. Martha en Maximilian Aderhold uit Berlijn. Een mooi paar. Jong en intelligent. Hij droeg een modieuze jas en een hoed, die een deel van zijn gezicht verborg. Martha's slanke gestalte werd door een donkerblauwe fluwelen jas met weelderig borduurwerk benadrukt.

'Welkom in Wenen. We hebben begrepen dat u op huwelijksreis bent.' Op geen enkele manier liet de portier merken hoezeer hij werd verteerd door de onzekerheid over wat er na de dood van de patroon met het hotel en zijn eigen betrekking zou gebeuren. Wellicht zouden de komende uren zijn leven compleet veranderen. Maximilian Aderhold sloeg zijn arm om zijn knappe vrouw. Een stralende glimlach verriede de trots van de pasgetrouwde echtgenoot.

'Mag ik u de beste wensen van het huis overbrengen? De formaliteiten; alstublieft.' De portier schoof het inschrijvingsbewijs naar hen toe.

Martha Aderhold stapte achteruit en keek rond in de hal. Comfortabele zitmeubels stonden op zware Perzische tapijten. Een gobelin aan de muur toonde drie nimfen, spelend met de nacht. Het parket en de lambrisering waren van voortreffelijk hout vervaardigd. De wandbekleding erboven bestond uit stof in keizerlijk rood waarin ornamenten waren geweven.

Een paar dagen eerder hadden Martha en Maximilian in Berlijn uitgeverij Aderhold opgericht. Nu wilden ze schrijvers vinden die ze konden contracteren. Wenen leek daarvoor een opwindend startpunt te zijn.

De Liefde keek naar de jonge uitgeefster uit Berlijn en wist dat het niet gemakkelijk zou worden. Ze bekeek haar man, Maximilian Aderhold, wiens gezicht door een hoog voorhoofd werd gedomineerd, het voorhoofd van een kunstenaar, een mens die grootse daden wil verrichten.

Toen gleed de blik van de Liefde naar de trap, waar de prinses Von Traunstein aan de arm van haar man, de prins Von Traunstein, naar beneden kwam, op weg naar de opera.

De zeventienjarige, eveneens pasgetrouwde prinses nam Martha Aderhold verrast op, alsof ze een oude bekende ontmoette.

Over Martha's gezicht gleed alleen een vluchtige glimlach. Ze was te zeer door haar aankomst in beslag genomen, dan dat ze zich in de blik van de prinses had willen spiegelen.

De prins Von Traunstein groette de Aderholds met een hoffelijk hoofdknikje en ging naast de portier staan. 'Hoe is het met de patroon, Mayr?' informeerde hij discreet; maar hij las het droevige antwoord al in de ogen van de ander. 'Mijn deelneming,' mompelde hij ontdaan.

Bij de deur naar de straat, die voor Zijne Hoogheid Georg von Traunstein en de prinses door een hotelbediende werd opengehouden, besloot Traunstein zich nog een keer om te draaien om de portier met een opbeurende blik te troosten. Toen zag hij hoe Martha Aderhold haar hoed afnam. Ze deed het zonder ijdelheid, als terloops. Een golf van donker haar gleed over haar schouders en deed haar fijne gelaats-trekken uitkomen. Georg von Traunstein keek haar gefascineerd aan. Martha Aderhold beantwoordde zijn blik verrast.

Toen was het moment weer voorbij. Georg verliet het hotel met zijn vrouw en Martha draaide zich om naar haar echtgenoot.

Toen was het voor de Liefde zonneklaar dat het voor deze vier mensen een stormachtige rit zou worden. Wat zou ze niet voor een sigaret over hebben gehad!

2

Intussen was op de etage boven de hal de Dood de kamer binnengekomen waar de zieke lag. Zijn kille adem daalde neer over de ruimte, zoals de mist over de stad was neergedaald.

Anna Sacher kwam binnen. Haar schoonvader, Franz Sacher, nog in reiskostuum, liet de hand van zijn zoon voorzichtig op het dekbed glijden en kwam zijn schoondochter tegemoet. Ter begroeting kusten ze elkaar op beide wangen. Toen boog Anna zich naar haar man.

‘Ik ga de kleinkinderen halen.’ Franz Sacher liep de kamer uit.

‘Anna, mijn lieve... Anna,’ fluisterde de stervende. Zijn adem stakte al.

‘In het huis loopt alles goed, Eduard. Maak je geen zorgen.’ Anna depte het zweet van zijn koortsige voorhoofd.

De Dood zat in de leunstoel bij het raam en genoot van de stilte.

..*

Twee dwarsstraten van het Sacher vandaan stond een man in de beschutting van een portiek: koude ogen, een grove, pokdalige huid.

Een koets naderde in snelle vaart. De donkere gestalte maakte zich los van de muur. Een fluwelen buidel viel direct voor zijn voeten. De man in de koets bleef in het donker. Maar even was zijn hand te zien en het wapen van een zegelring: een gier met twee koppen.

Zonder vaart te minderen reed de koets verder.

De gestalte greep de nachtblauwe buidel, woog hem in zijn hand en stak hem in de zak van zijn jas.

Het meisje, Marie Stadler, haastte zich door het straatje. Ze had haar ogen neergeslagen. De warmte van de pan soep was aangenaam. De straatlantaarns vormden melkwitte lichtkegels in de mist.

De koets die de Traunsteins van het hotel naar de opera bracht, reed langs haar. Eén vluchtig ogenblik zag de prinses Von Traunstein het voortijlende kind.

Marie dacht aan de munten in haar zak, die ze van de huisdame voor haar werk had gekregen. Eén daarvan mocht ze houden. Ze stelde zich voor hoe ze het geldstuk in de spaarpot zou stoppen.

Dan zaten er vierenzestig in. Nog vier weken, dan zou ze het haarlint kunnen kopen dat ze in de etalage om de hoek van het hotel had gezien.

Sinds haar zesde werkte Marie. Eerst had ze haar moeder geholpen met de was die zij voor de dames en heren deed.

Intussen was Marie oud genoeg om zelfstandig te werken. Sommige maanden verdiende ze meer dan haar moeder. Een kind hoefde je minder te betalen. En als het net zo veel presteerde als een volwassene, dan liet je zo'n kind graag werken.

De voetstappen achter Maries rug werden luider. Ze rook sigarettenrook en ging dichterbij de muur lopen om de man langs te laten. Maar hij bleef achter haar. Marie ging sneller lopen. Er liep wat soep uit de pan over haar jurk en haar klompen. Haar moeder zou haar uitfoeteren.

Opeens pakte een hand haar schouder. De andere hand sloot haar mond af. De soeppan viel kletterend op het plaveisel. De bouillon liep weg in de goot. Marie verzette zich hevig. 'Stil, of ik vermoord je,' siste de vreemde en hij drukte haar gezicht tegen zijn hals. Zijn jas rook muf. Toen hij een in ether gedrenkte doek tegen haar mond en neus wilde drukken, beet ze in zijn hand. Hij schreeuwde van woede en pijn,

en droeg haar snel naar de achterdeur van een van de bordelen die hier veel voorkwamen.

De lucht in het huis was vervuld van parfum. Op de trap slaagde Marie erin zich los te rukken. Half verdoofd strompelde ze ervandoor, zocht een deur, vergiste zich. De vreemde volgde haar. Eindelijk vond ze een uitgang en stond in een gewelf tussen wasgoed dat aan de lijn hing. Marie voelde de kilte van de nachtlucht.

Achter haar was de deur opengegaan. Het wasgoed was het enige dat de achtervolger en het meisje van elkaar scheidde. Marie zag een andere deur, rende erheen, greep in doodsangst de deurkruk. Hij was open. Erachter was het aardedonker. Marie viel een paar treden naar beneden, krabbelde overeind, liep op de tast verder. Achter haar werd een lucifer aangestoken, die weer doofde. Het korte schijnsel was voldoende om haar de weg te wijzen. Haar achtervolger struikelde in het duister, vloekte, stak nog een lucifer aan. Marie vond een vermolmd houten deur en rende een zwak door kooldraadlampen verlichte keldergang in. 'Help!' Marie probeerde te schreeuwen, maar door de doodsangst brak haar stem. Haar achtervolger kwam naderbij.

De geluiden trokken de aandacht van de orkestbode van de opera. Hij was juist bezig een stapel orkestpartijen voor de repetitie van de volgende dag naar het podium te brengen, toen hij een gedempte kreet hoorde. De bode liet zijn karretje met partijen staan en liep naar de ijzeren keldertrap. Behoedzaam liep hij de treden af en zag een schaduw op de muur. Vervolgens een man die een meisje overmeesterde. Würtner zette de achtervolging in. Hier beneden wist hij de weg, het was nog maar een paar stappen naar de nis waar de brandweer de bijlen bewaarde.

De ontvoerder sleepte het meisje terug naar het gedeelte van de kelder dat van de opera naar een van de omliggende huizen voerde.

Vastbesloten het meisje te redden greep Würtner een bijl. Later zou hij niet weten waar hij de moed vandaan had gehaald. Met een paar passen was hij bij de man die het hevig tegenstribbelende kind droeg,

en sloeg met de bijl op zijn achterhoofd. Het scherpe ijzer drong door het bot heen en spleet de schedel open.

De man bleef roerloos staan, de greep van zijn handen verslapte, hij liet het meisje los – toen, na een schijnbaar eindeloos moment, zakte de ontvoerder in elkaar. Uit zijn zak viel een blauwe fluwelen buidel.

Marie keek naar het bloed aan haar voeten. Langzaam hief ze haar hoofd op, keek in Würtners ontstelde gezicht en verloor het bewustzijn.

..*

De Dood had zijn benen nonchalant over de stoelleuning gelegd.

De punten van zijn schoenen glommen in het schijnsel van de kaars die Anna Sacher op het nachtkastje van de stervende had aangestoken. Hij dacht aan het meisje.

De klok tikte onophoudelijk. Dadelijk zou de opera afgelopen zijn en zouden de gereserveerde tafels in de chambres séparées worden bezet. Anna piekerde erover of het al bekend was hoe de patroon eraan toe was. Zouden de gasten uit piëteit of bijgeloof wegblijven? Zou ze haar schoonvader moeten vragen bij de stervende te waken en zelf een oogje in het zeil te houden?

Anna voelde de warme hand van haar echtgenoot en dacht aan hun bruiloft in de votiefkerk. Eenentwintig was ze destijds geweest. Twaalf jaar had het huwelijk geduurd. De weduwnaar en hotelier was een goede partij in Wenen geweest. Eduard had Anna van meet af aan gerespecteerd en haar de vrije hand gelaten. Ze was nooit op Eduard Sacher verliefd geweest. Ze hield van het hotel en de verantwoordelijkheid. Ze zag het nuchter en helder.

Haar gedachtegang ontlokte de Dood een respectvolle glimlach. Hij mocht mensen die helder dachten. De meeste mensen gingen onder in een storm van emoties. De Dood zou haar graag hebben verteld over

de ruimte die de zielen betraden als ze de wereld verlieten, en waar hij Eduard Sacher nu naartoe zou brengen. Die ruimte, wist de Dood, was een gezegend oord. Daar gold alleen de toestand van het zijn. Een zijn zonder toekomst en zonder verleden. Een ruimte van perfecte rust. Een troostrijk niets, waar de ziel in een volmaakter leven werd herborren. De Dood wist ook dat bijna iedereen die hij naar die drempel begeleidde deze ruimte vol verlangen binnentrad, alsof ze daar hun leven lang op hadden gewacht. Zelf bleef hij steeds eerbiedig voor de poort staan.

Franz Sacher kwam binnen met de kinderen. Voor de tienjarige Annie was het erg. De slechts twee jaar jongere Eduard had het nuchtere karakter van zijn moeder. Hij beschouwde de dood van zijn vader als een kwestie die moest worden opgelost. Voor de jongste, Franziska, had haar vader nooit iets betekend.

Annie klampte zich aan de stervende vast alsof ze hem zo in leven kon houden. En toen – terwijl ze voor haar vader vocht, trok de nevel op. In de leunstoel bij het raam zag Annie de man met de wippende, glanzende schoenpunten. Ze keek de Dood recht in de ogen. Het duurde allemaal nog geen seconde. Ook de herinnering daaraan zou al gauw in de mist van de vergetelheid verdwijnen. Maar het gevoel, dat gevoel achter de schermen te hebben gekeken, zou Annie vanaf dat moment vergezellen.

Een laatste ademtocht ontsnapte aan Eduards borst. En met de lucht waren ook zijn levensgeesten geweken. De Dood kwam overeind en begroette de ziel, dit grootste geheim van de mens; hij sloeg de panden van zijn jas om hem heen, en verliet de kamer met hem.

Anna Sacher sloot de ogen van de dode en vouwde zijn handen. Toen bracht ze de slinger van de klok tot stilstand. Op een of andere manier was ze opgelucht, net zoals ze als meisje opgelucht was geweest toen haar vader stierf en ze van de boerderij met slachtvee vertrokken.

Franz Sacher keek naar zijn dode zoon en begreep opeens waarom hij zich steeds onzeker had gevoeld bij Eduard: vanwege diens angst om te leven.

Franz voelde dat de kleine, vochtige hand van zijn kleindochter Annie in de zijne schoof. Met een gezicht dat nat was van tranen keek het kind naar haar dode vader.

..*

Marie sloeg haar ogen op en keek in het gezicht van een man. De verschrikkelijke beelden van haar ontvoering kwamen terug. Ze begon te trillen.

‘Je hoeft niet bang te zijn, vogeltje,’ zei Würtner sussend en hij hield een blikken lepel met suikerwater voor haar mond. ‘Hij kan je niets meer doen.’

Württemberg had haar naar zijn domein gebracht. Achter de archiefkasten bevond zich een kleine kamer, waar hij tot de ochtendschemering orkeststemmen kopieerde als hij te moe was om naar huis te gaan. Daar had hij Marie op de versleten bank gelegd. In de verte waren muziek en gezang te horen.

‘Je bent nog zo’n klein meisje, jou mag niemand wat doen.’ Zijn stem had een hoge klank die niet paste bij zijn gedrongen, corpulente gestalte.

De man kwam heel dicht bij Marie. Zo dichtbij dat Marie de gelige hoofdhuid onder zijn al dunne haar zag. En omdat hij maar doorging met de lepel voor haar mond te zwaaien, en misschien ook uit doodsangst, opende Marie haar mond.

Het smaakte zoet en koel. Met elke slok knapte ze op. Toen het glas leeg was, veegde ze haar mond af en vroeg met een fijn stemmetje: ‘Mag ik naar huis?’ Toen de man niets zei, glipte ze onder de deken vandaan, stond op en liep naar de deur.

‘Wat heb je thuis te zoeken?’ Zijn stem had nu een scherpere klank. Marie draaide zich angstig om. ‘Mama wacht toch op mij.’

‘Die wacht heus niet op je.’ Hij lachte ruw. ‘Je ouders hebben je verkocht.’ Marie staarde Würtner aan.

‘Ja, waar wilde die man je naartoe brengen, denk je? De mannen willen van hun syfilis afkomen. Daarvoor halen ze kleine meisjes zoals jij van de straat.’ Marie begon te huilen.

‘Je hebt geluk gehad!’ Hij duwde haar weg van de deur, terug naar de bank. Daar ging hij naast haar zitten en pakte vaderlijk haar hand. Ze rook zijn zweet. ‘Maar nu pas ik op je,’ zei hij. Hij meende het. Hij zou het kindje, zijn vogeltje, niet meer loslaten in de gevaarlijke wereld daarbuiten. Hij zou haar beschermen, net zoals hij als jongen zelf graag beschermd had willen worden.

In de verte zwol de muziek aan tot de finale.

..*

Machtige akkoorden verenigden de zangers, de musici en het publiek voor een laatste maal. De laatste klanken van instrumenten waren nog niet weggestorven, of er weerklonk een stormachtig applaus. Ontroerd vouwde Konstanze von Traunstein haar waaier dicht. Muziek greep de prinses altijd aan en vervulde haar met weemoed. Ze zou een kunstenaars willen zijn, of op zijn minst de muze voor een groot genie.

Ze bekeek het profiel van haar man, zag hoe zijn handen enthousiast met het applaus mee bewogen. Met hem zou ze voorgoed haar leven delen. Die gedachte vervulde haar met onbehagen.

Georg voelde Konstanzes blik en keek haar glimlachend aan. Ze was hem vreemd, zelfs na een half jaar huwelijk.

Constanze Nagy-Károly was een gouden greep onder de huwelijkskandidates geweest. De Traunsteins hadden lang gezocht naar een oud geslacht en een titel, maar vooral naar een vermogen dat een stamboom wilde kopen. Georg had zonder een spoor van twijfel zijn huwelijksbelofte afgelegd. Hij had een vrouw nodig. Hij wilde een vrouw. Wat dat betreft streefde hij naar een ongecompliceerd bestaan. Georg was bezig een zinvol leven te leiden. Hij voelde de roeping om de wereld te verbeteren. Daar wilde hij zich voor inzetten.

Georg ademde de subtiele geur van Konstanzes reukwater in, dat zich met de geur van haar volle donkere haar mengde. Die geur wekte zijn verlangen op. Hij was verrast. Weliswaar had hij het recht zijn vrouw te begeren, maar een bepaalde distantie, een koele en gedisciplineerde omgang met elkaar, was noodzakelijk voor het huwelijk, was

hem te verstaan gegeven. Hartstocht was iets voor de bordelen en de affaires. Emoties konden een huwelijk alleen maar schaden. Georg minachtte mensen die het hoofd niet koel konden houden, op wie hij niet altijd en overal kon vertrouwen. Een maatstaf die hij vooral zichzelf oplegde.